

Aksel Christiansen

ERINDRINGER FRA 40'ERNE & 50'ERNE

Samtale november 2016 med Birgit Farre og Elin Kirkegaard

Esrum er ikke, hvad den har været. Det vrimlede med borgere og handlende i byen i 40'erne og i 50'erne. Og det var karlene (2-3 karle på hver gård) og pigerne fra gårdene. Esrum var en driftig forretningsby; handelslivet var i midten af 1900 tallet meget rigt. **Man tog jo til Esrum, for i Esrum var alt.**

Der var Esrum dampbageri, bagerudsalg, smedjer, købmand, slagter, Tatol, sadelmager, cigarhandler, skotøj, herresalon og beklædning hos "Parti-Hansen". Alle kendte "Hennings hjørne", Karoline hos bageren, Christian Post og frisørsalonen hos fru Steffen, hvor også Aksel Christiansen blev klippet. Der var desuden posthus, kommunekontor og sygekasse.

I Esrum var der altid flot, og der blev ordnet og revet ved alle huse om lørdagen. Byen var velholdt.

Hvad husker du fra din skoletid?

Jeg husker, at jeg havde 25 øre (i et stykke papir i lommen) med den første skoledag i 1942 til en ABC, som man selv skulle betale. ABC'en blev brugt til at lære at skrive bogstaverne efter. Aksel Christiansen viser et skolebillede fra 1942. Børnene gik i skole hver anden dag.

Ellers husker Aksel Christiansen tydeligt fra skoletiden, at "*Der var forskel på fisk*". Gårdmandssønnerne havde rigeligt. Men mange andre børn var meget, meget fattige - så forarmede, at de for eksempel måtte skiftes til at låne træskoene i familien.

Aksel havde lært at læse, inden han kom i skole. Frk. Nielsen (Johanne Nielsen) boede ovenpå i en tjenestebolig på 1. sal. Hun kunne blive "tosset". Voight Hansen var førstelærer. Efter Voight Hansen var der en skrap vikar, som både slog os og gav "hestekur". Men herefter kom lærer Blegvad (Christian Blegvad Jensen) i 1947/48. Han var god; et helt andet fornuftigt og ordentligt menneske. Det betyder meget, når læreren taler ordentligt. Blegvads kone spillede i kirken.

Esrum Skole (første hus til venstre)

Der var to klasseværelser i Esum Skole - med 3 årgange i hvert klasseværelse. Fagene var dansk (læsning, genfortællinger, diktat, stile), skrivning, regning, geografi (kun Danmarks geografi) og religion. Salmevers skulle læres udenad. Det var frygteligt, siger Aksel Christiansen; salmeversene gjorde det forfærdeligt at gå i skole. Men Aksel kunne godt lide geografi, og Danmarks historie læste han på egen hånd.

Der var ikke sprogundervisning i skolen. Men skolebørnene var på tur en gang om året. Aksel husker ture til Sorgenfri Slot og til Tivoli. Når Aksel ikke var i skole, slappede han især af i Snævert skov og ved Esum Å; men legekammerater havde han ikke så mange af.

Aksel Christiansen gik i skole til 7. klasse her i Esum. I 1949, hvor han var færdig i skolen, blev han konfirmeret i broderens tøj.

Krigen

Aksel Christiansen var skoledreng under 2. Verdenskrig.

Den 9. april 1940 fløj tyskerne ind over Esum, så husene rystede.

Der var rationering på alt. Sko blev lavet af pap eller rødsætteskind.

Datidens skolemadpakke ville man aldrig byde børn i dag; fx en fedtemad med salt eller en skive rugbrød med et tyndt lag honning (de fleste havde jo bier derhjemme).

Soldater var indkvarteret alle vegne; men ellers var der en teltplads, hvor soldater holdt til.

Soldaterne kom tit marcherende gennem Esum; fx når de skulle fra Hornbæk til Hillerød. De sang godt, spiste rå æg, og de drak kaffeerstatning af byg.

De tyske soldater røg dårlig tobak; i det hele taget tørrede de meget forskelligt til at ryge. Tobak blev i øvrigt dyrket i Esum og omegn.

Da befrielsesbudskabet lød den 4. maj 1945, myldrede folk jublende ud, og flag blev rejst.

Det var en stor begivenhed.

Men Aksel Christiansen glemmer aldrig den dag ved krigen slutning, hvor det bankede på døren hjemme hos Aksels forældre. Han åbnede døren, og der stod en soldat og pegede med en pistol. Det gav den 10 årige Aksel en så stor skræk i livet, at han siden ikke har haft lyst til at åbne døre. Det viste sig, at soldaten ville have smør i bytte (for sin pistol?).

Aksels egen soldatertid brød han sig ikke om; den var ifølge ham *spild af tid*.

Aksel husker, da karetten med Kong Chr. den 10 kom til Esum efter krigen. Ligeså senere når kong Frederik den 9. kom til Esum for at hilse på sine undersåtter på klosteret.

I lære som tømrer

Aksel Christiansens far var landmand ude i Sodemark. Han kunne lave alt; *hænderne sad rigtigt i vores familie*. I Aksels familie var mange håndværkere; *det ligger i generne*. De to farbrødre var henholdsvis karetmager og smed. Aksels bror stod for en husflidsskole i Dragstrup, og Aksel byggede en båd til sig selv, da han kun var 12 år gammel.

Aksel Christiansen fortsatte håndværkertraditionen og kom i lære som tømrer i 1949. Som lærling var hans ugeløn 16,32 kr.; heraf skulle han betale 15 kr. derhjemme - så der var ikke meget tilbage. Han var i lære i 4 år, og han tog sit svendestykke i 1953. Herefter købte han et blåt sæt tøj med striber til 250 kr.

Krofester

I 40'erne og i 50'erne blev der holdt mange fester på Esum Kro i den store sal. Arrangørerne var ofte enten Propforeningen, Idrætsforeningen, Skytteforeningen eller Gymnastikforeningen. Til alle krofester var der altid en 3-4 spillemænd, der underholdt.

Juletræsfesterne på kroen kan Aksel Christiansen huske helt tilbage til tiden, da han var dreng. Der var en fantastisk stemning - lyset blev slukket og træet blev tændt. Vi fik godteposer, som efter krigen også indeholdt klementiner og appelsiner.

I 50'erne arrangerede Esum Idrætsforening fastelavnsridning, hvor der blev samlet penge ind til fastelavnsfest på kroen. Udklædt og raslende red indsamlerne på hest rundt til alle huse og gårde. Enkelte kørte tilsvarende rundt på motorcykel. Der blev til tider drukket godt under indsamlingerne; så mange var ofte allerede fulde, når de kom tilbage til kroen, hvor man ridende på hest "slog katten af tøndem".

Fastelavnsoptog i Esum omkring 1952

Tingbakkefester

Pinsefester blev altid holdt på Tingbakken; men under krigen, foregik det i krohaven. Stedet var dekoreret med kulørte lamper, og til de mange cykler var der indrettet en cykelstald. Arrangørerne var normalt Propforeningen og Idrætsforeningen.

De årlige pinsefester var et tilløbsstykke. Underholdningen omfattede blandt andet tombola, gynger, karruseller (maksimum tre gange pr. person, da de blev trukket manuelt), radiobiler, dansetelte og beværtninger.

Godgørende initiativer var et karakteristisk islæt ved pinsefesterne i Esum. Der blev for eksempel altid samlet penge ind af propforeningen til konfirmander med behov. Af denne pengepulje kunne forældre søge penge til tøj, mad mv.

Grundlovsfester i Esum blev i 50'erne også afholdt på Tingbakken.